Nr 936

av herr Turesson
angående ansvaret för länsstyrelsernas dataverksamhet.

1. Förstärkning av LON

Riksskatteverket skall enligt sin instruktion bl. a. "biträda länsstyrelserna med anskaffning av maskinell utrustning för dataregistrering och automatisk databehandling". Länsstyrelserna har nyligen avgivit remissvar över lägesrapporten "ADB inom folkbokföring och beskattning". Alla är starkt kritiska.

Länsstyrelsernas dataenheter har inte någon central talesman. Länsdatacheferna representerar stor erfarenhet inom sitt område, men de kan inte rimligen ha överblick över andra offentliga datasystem. I hög grad är fortfarande länsdatorerna s. k. skattemaskiner. Även länsstyrelsernas organisationsnämnd, LON, saknar i dag ADB-expertis.

Det torde emellertid vara lämpligt att LON blir talesman för länsstyrelsernas datacentraler. I anslutning härtill bör nämnden kompletteras med ledamöter med kunskaper inom det nya arbetsområdet. Man bör därvid beakta möjligheterna att samordna länsstyrelsernas och landstingens databehandling. Instruktionerna för LON och riksskatteverket bör då omarbetas.

2. Organisationsformerna påverkar ADB-systemen

Enligt ovannämnda lägesrapport planerar riksskatteverket att redan i vår bestämma sig för den grundläggande filosofi dess datasystem skall bygga på för att ett år senare upphandla nya maskiner. Om riksskatteverket följer den etablerade centraliseringsprincipen kommer de nya centraldatorerna att bli statsförvaltningens största.

Samtidigt pågår en organisationsutredning för skatteväsendet på regional och lokal nivå. Om denna utredning kommer att föreslå att länsstyrelsernas skatteenheter förvandlas till riksskatteverkets regionala organ, bör riksdagen begära att man får beslutsunderlag för organisationsutredningen samtidigt med principförslag för olika ADB-systemalternativ. Enligt gällande huvudregler skall ansvarsgränserna för databehandlingen om möjligt följa ansvarsgränserna för myndigheterna. Myndighetsdatacentraler blir då väsentligen reserverade för en viss myndighets behov. Både riksskatteverket och länsstyrelserna var för sig utför i dag så stor databehandling att de belägger en dator av minsta storleken. Resonemanget kan därför utgå från som givet att såväl riksskatteverket som länsstyrelserna skall äga egna datorer. Det är därvid också fråga om alla länsstyrelser. Riksskatteverkets framtida myndighetsdator bör givetvis behandla all central rutindrift.

Den framtida huvudmannen för den regionala skatteenheten bör även ansvara för datadriften. Kommer man till en oförändrad situation, bör alltså länsstyrelsernas datorer utföra den regionala skattedatabehandlingen. Bestämmer man sig däremot för att överföra de regionala och lokala skattemyndigheterna till riksskatteverket, skall detta verk ansvara för systemets drift. I båda alternativen får man dessutom förutsätta lokal datakraft, eftersom billiga programmerbara terminaler, dvs. datorer i egentlig mening, numera fallit så i pris att de under alla omständigheter utgör en sannolik komplettering.

Att riksdagens beslutsunderlag presenteras på detta kompletterande sätt bör vara ett krav. Om riksskatteverket väljer att sätta i gång systemutveckling innan riksdagens beslut föreligger i organisationsfrågan, måste verket konstruera systemen på ett sådant sätt att de kan komma till nytta i endera organisationsalternativet. Det innebär en fördyring.

3. Regionala datacentraler

Förutom länsstyrelsens interna körningar kan länsstyrelsernas datacentraler utföra körningar även åt andra myndigheter, t. ex. fastighetsregistreringen, försäkringskassorna, arbetsmarknadsverket, landstingen och vägverket. Centrala systemgrupper kommer att i så fall utforma programmen som körs på regionala datorer. En strikt standardisering krävs av programmeringsspråk, operatörsinstruktioner, blankettformat, indatametoder m. m. En sådan organisatorisk variant är fullt tänkbar, men den kräver att LON fungerar som central motpart till de andra myndigheternas programmeringsenheter. De senare måste dessutom ha egna systemdatorer av samma typ som länsstyrelserna.

Sannolikt bör den gemensamma programstandarden bygga på programmeringsspråket Cobol och databanksbeskrivningsspråket Codasyl.

4. Ansvaret för folkbokföringen

Riksskatteverkets publicerade lägesrapport integrerar samtliga aktuella rutiner i ett enda system. Som en del i detta mycket stora system ingår det tidigare centrala personregistret. Denna integration kommer att binda statsmakterna åratal framåt.

Folkbokföringen skulle emellertid kunna integreras i riksförsäkringsverkets system, vilket för övrigt nästan innehåller en komplett folkbokföringsuppgift redan i dag. Statistiska centralbyrån skulle då kunna ansvara för folkbokföringen. Allra bäst vore kanske om man kunde finna en neutral huvudman för verksamheten. Det vore tilltalande om alla offentliga basregister kunde överföras till denna instans, fastighetsregistret, företagsregistret, folkbokföringsregistret. Länsstyrelserna skulle kunna vara denna neutrala instans och ta över ansvaret för dataflödena mot företag och medborgare. De blir ansvariga för merparten datainsamling och datadistribution. Uppgifterna distribueras till de olika centrala myndigheterna.

5. Krav på ett nytt riksskatteverkssystem

Riksskatteverket bör beakta ytterligare krav som statsmakterna har anledning att ställa på välplanerade offentliga datasystem.

Ett krav är exempelvis att myndigheterna betraktar pengar som en begränsad resurs. Ändringstempot får anpassas därefter. Detta medför att det är omöjligt att lägga om alla tusentals befintliga program till ett specifikt budgetår. Systemet måste därför bygga på en parallelldrift av nya och gamla programmeringsspråk. De äldsta maskinerna tilldelas uppgiften att köra programmen i det nuvarande programmeringsspråket. Den moderna maskintypen förändras till modellen D 223, varefter programmen skrivs i ovan angivna moderna programmeringsspråk.

Som ett krav på de nya systemen bör man även ställa en långt ökad grad av begriplighet i de blanketter som utsänds till medborgarna. Det är inte orimligt att man även betraktar de vanligaste invandrarspråken. Riksskatteverket bör företa direkta begriplighetsmätningar av sina nya blanketter.

6. Planeringsprogram

Det är påfallande hur många aktiviteter som är i gång angående regional dataplanering men hur litet reellt resultat som kommer fram. Det återstår fortfarande en lång väg innan planeringsprogrammen är integrerade i normal handläggning. Detta område utgör trots detta det viktigaste verksamhetsfältet, sedan länsstyrelserna blivit myndigförklarade att med egna programmerare konstruera sin egen databehandling.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställes

1. att riksdagen uttalar som sin mening att ansvaret för länsstyrelsernas datacentralers datorplanering instruktionsmässigt åläggs LON och att arbetet inom kommundepartementets kommitté för länsdatafrågan på sikt överförs till LON,
2. att riksdagen ger Kungl. Maj:t såsom sin mening till känna vad som i övrigt anförs i motionen.

Stockholm den 25 januari 1974

BO TURESSON (m)